

Hof van Cassatie van België

Arrest

Nr. C.04.0275.F.-

WAALS GEWEST,

Mr. François T'Kint, advocaat bij het Hof van Cassatie,

tegen

1. D.R. P.

2 ALLIANCE BATELIERE DE LA SAMBRE BELGE, coöperatieve
vennootschap,

Mr. Cécile Draps, advocaat bij het Hof van Cassatie.

I. Bestreden beslissing

Het cassatieberoep is gericht tegen de arresten, op 3 maart en 16 juni 2003 gewezen door het Hof van Beroep te Luik.

II. Rechtspleging voor het Hof

Raadsheer Albert Fettweis heeft verslag uitgebracht.

Advocaat-generaal André Henkes heeft geconcludeerd.

III. Cassatiemiddelen

Eiseres voert twee middelen aan :

1. *Eerste middel*

Geschonden wettelijke bepalingen

- *het artikel 1384, inzonderheid eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek ;*
- *het artikel 149 van de Grondwet.*

Aangevochten beslissingen en redenen

Met bevestiging van het beroepen vonnis veroordeelt het arrest van 3 maart 2003 eiseres om aan de verweerders verschillende bedragen te betalen ter vergoeding van de averij aan hun boot op de Samber waarvan verweerder eigenaar is en waarvan verweester de verzekeraar van de materiële schade is, die in de rechten van verweerder gesubrogeerd is tot beloop van de door haar aan hem betaalde vergoeding, na te hebben beslist dat de averij te wijten was aan een touw dat in het water halverwege tussen bodem en oppervlakte dreef en het roer van de boot blokkeerde. Het beslist aldus onder meer op de volgende gronden :

“Een bevaarbare waterweg hoort vrij te zijn van elke hindernis of van elk element, zelfs niet inherent aan de waterloop zelf, die de normale scheepvaart belemmert ; de aanwezigheid van het litigieuze touw, een vreemd lichaam dat tussen bodem en oppervlakte dreef, heeft het normale gebruik van de waterloop die voor scheepvaart bestemd is, verstoord en die waterloop derhalve gebrekkig gemaakt waardoor hij niet meer geschikt was voor zijn normaal gebruik.

Dat is het geval zelfs als de bevaarbare waterweg andere sociaal-economische functies heeft, zodat het door (eiseres) gemaakte onderscheid tussen kunstmatige en natuurlijke stromen zonder belang is.

Daar de oorsprong van het gebrek niet in aanmerking dient te worden genomen – zoals onder meer de sterke stroming van de waterloop en de daaruit volgende onregelmatigheid van het debiet, plotselinge stijgingen van de waterstand en erosieverschijnselen of nog de vervuiling door derden (...) =,

hebben de aard en de oorsprong van het op de stroom drijvende afval geen enkele invloed op de aansprakelijkheid van de bewaarder van de zaak die door de aanwezigheid van dat afval gebrekkig geworden is.

(Eiseres) voert eveneens ten onrechte aan dat de natuurkrachten sterker zijn dan de wil en de middelen van de mens, aangezien de bewaarder van een gebrekkige zaak aansprakelijk is voor de door het gebrek van de zaak veroorzaakte schade, tenzij hij aantoont dat de schade en niet het gebrek te wijten is aan een vreemde oorzaak – wat zij te dezen niet doet”.

Grieven

Eiseres had tegen de vordering van de verweerders in haar conclusie het volgende, hierna weergegeven verweermiddel aangevoerd :

“Wat de bevaarbare waterwegen betreft, dient het begrip gewettigde verwachting in aanmerking te worden genomen en dient een onderscheid te worden gemaakt tussen de kunstmatige bevaarbare waterwegen en de natuurlijke stromen en rivieren ;

Eerstgenoemde zijn ontworpen en aangelegd als verbindingsweg ; het enige doel ervan is de binnenscheepvaart te verzekeren ; stroming zit er nauwelijks op ; de oevers en de bodem zijn gemaakt uit beton waardoor geen erosie optreedt, de recuperatie van het afval wordt vergemakkelijkt door de kanalisatie van de watermondingen die erop uitlopen ;

Door gebruik zijn bepaalde stromen en rivieren bevaarbare waterwegen geworden doordat het beschikbare water diep genoeg was.

Zij zijn niet in de eerste plaats aangelegd als verbindingsweg en zij vervullen andere sociaal-economische functies, zoals de vorming van waterreserves, de verschaffing van drijfkracht, ...deze brengen de mens ertoe ze te onderhouden met het oog op die middelen, ook al weet hij dat zijn vermogens om de natuur te bedwingen begrensd zijn ;

De mens kan aldus niets ondernemen tegen het waterpeil en het debiet die variëren naargelang van het klimaat, de lozing van allerlei afvalwater, of de instroom van water uit andere natuurlijke waterlopen, ...

Natuurlijk drijven er op die natuurlijke waterlopen allerlei zaken rond die afkomstig zijn van de oevers, de bedding, de gronden die door die

waterlopen worden doorsneden, en zulks zelfs buiten elk menselijk ingrijpen. Dat is altijd zo geweest ;

De aanwezigheid van een drijvend voorwerp op een natuurlijke bevaarbare waterloop kan niet a priori als abnormaal worden beschouwd ;

De zaak moet in haar geheel worden onderzocht en er moet worden nagegaan of zij aldus aan de doeleinden ervan beantwoordt”.

Op de bekritiseerde gronden vermeldt het hof van beroep dat het door eiseres voorgestelde onderscheid tussen “de kunstmatige bevaarbare waterwegen en de natuurlijke stromen en rivieren” “zonder belang” is. Het beperkt zich ertoe als beginsel aan te nemen dat een bevaarbare waterweg “vrij moet zijn van elke hindernis of van elk element, zelfs niet inherent aan de waterloop zelf die de normale scheepvaart belemmert”. Het arrest antwoordt dus niet op het weergegeven omstandig verweermiddel waarin eiseres in hoofdzaak betoogde dat de aard – en dus het bestaan – van het gebrek, in de zin van die tekst van het Burgerlijk Wetboek, moet worden beoordeeld in concreto, en aangezien het hier een vreemd lichaam betreft dat tussen bodem en oppervlakte dreef en een boot beschadigde, op een wijze die verschilt naargelang de bevaarbare waterweg kunstmatig of natuurlijk is (schending van artikel 1349 van het Burgerlijk Wetboek [lees: schending van artikel 149 van de Grondwet]).

Door het door eiseres voorgestelde onderscheid te verwerpen, miskent het arrest het begrip gebrek in de zin van artikel 1384, inzonderheid eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek (schending van die bepaling).

2. Tweede middel

Geschonden wettelijke bepaling

Artikel 1072bis van het Gerechtelijk Wetboek.

Aangevochten beslissingen en redenen

Het arrest van 16 juni 2003 veroordeelt eiseres, die in hoger beroep komt tegen het bestreden vonnis, tot betaling van een geldboete van 500,00 euro. Het beslist aldus op de volgende gronden :

“(Eiseres) heeft hoofdberoep ingesteld tegen een bijzonder goed gemotiveerd vonnis dat geen enkele twijfel liet bestaan over de terzake toepasselijke rechtsbeginselen en over de passende analyse van de feiten, en dat heel goed antwoordde op de door haar uiteengezette middelen, die zij in hoger beroep alleen maar herhaald heeft.

Aldus heeft zij gehandeld met een schuldige lichtzinnigheid op grond van een kennelijke fout in de beoordeling van haar kansen op welslagen van haar rechtsmiddel, welke fout niet zou zijn begaan door een normaal bedachtzaam en voorzichtig rechtzoekende die in dezelfde situatie verkeert.

Het feit dat de (verweerders) geen schadeloosstelling hebben gevorderd wegens tergend en/of roekeloos geding heeft daarop geen invloed.

In strijd met wat (eiseres) in haar conclusie vermeldt (...), was het duidelijk dat de bestreden beslissing, niet alleen in rechte, maar ook in feite, niet kon worden betwist, ondanks de feitelijke gegevens die zij opnieuw aanvoert in haar conclusie en die het hof [van beroep] heeft beoordeeld in zijn arrest van 3 maart 2003.

De lengte van de in hoger beroep gewisselde conclusies alsook de lengte van het arrest van 3 maart 2003 bewijzen geenszins ‘dat de aansprakelijkheid van (eiseres) in deze zaak zeker niet duidelijk vaststond’.

Dat kennelijk misbruik van hoger beroep – het is wat dat betreft zonder belang dat (eiseres) de nakoming van haar verbintenissen jegens de (verweerders) niet heeft willen vertragen om tijd te winnen – doet afbreuk aan de rechtsbedeling in het algemeen, die reeds moeilijkheden genoeg ondervindt om binnen een redelijke termijn uitspraak te doen over de geschillen die het wel waard zijn om aan het appèlgerecht te worden voorgelegd”.

Grieven

Naar luid van artikel 1072bis van het Gerechtelijk Wetboek kan aan de partij in haar hoger beroep enkel een geldboete worden opgelegd indien het hoger beroep “tergend of roekeloos” is.

Dat is het geval wanneer de appellant handelt met het opzet om schade te berokkenen aan verweerder in hoger beroep of wanneer hij zijn recht van hoger beroep uitoefent op een wijze die kennelijk de grenzen van de normale

uitoefening van dat recht door een bedachtzaam en zorgvuldig persoon te buiten gaat.

Het recht om hoger beroep in te stellen kan echter aan een partij niet worden ontzegd op grond dat het bestreden vonnis volgens de appèlrechters, zelfs op het eerste gezicht, naar recht verantwoord en regelmatig met redenen omkleed schijnt te zijn. Aan de partij die het geschil aan de appèlrechters wil voorleggen moet de ruimte voor een andere beoordeling worden gelaten. Dat is het geval, zelfs als de partij in hoger beroep geen enkel nieuw middel voorlegt aan de appèlrechters : het recht van hoger beroep impliceert dat een partij haar vordering of verweermiddel als zodanig aan andere rechters voorlegt.

Dat is wat eiseres gedaan heeft.

Eiseres meent hieraan te kunnen toevoegen dat het niet juist is, zoals het hof van beroep beslist, dat het bestreden vonnis kennelijk naar recht verantwoord en regelmatig met redenen omkleed was. Het begrip zelf gebrek van de zaak levert interpretatieproblemen op en verklaart waarom eiseres, gelet met name op de in het eerste middel aangewezen gegevens, het bestaan ervan te dezen heeft kunnen betwisten en bijgevolg, zonder dat haar enige fout kon worden verweten, het geschil aan de appèlrechters heeft kunnen voorleggen.

Door eiseres op de weergegeven gronden te veroordelen tot betaling van een geldboete wegens tergend en roekeloos geding, schendt het arrest dus de aangegeven wetsbepaling.

IV. Beslissing van het Hof

1. Eerste middel

Overwegende dat het arrest van 3 maart 2003 de conclusie waarin eiseres in hoofdzaak aanvoerde dat, om uit te maken of een bevaarbare waterweg een gebrek vertoont, een onderscheid moet worden gemaakt tussen kunstmatige en natuurlijke waterlopen, met de in het middel weergegeven beweegredenen verwerpt en beantwoordt ;

Dat het middel in zoverre feitelijke grondslag mist ;

Overwegende voor het overige dat het arrest, door te beslissen dat “een bevaarbare waterloop vrij hoort te zijn van elke hindernis of van elk element, zelfs niet inherent aan de waterloop zelf, die de normale scheepvaart belemmert” en dat de rechter, om uit te maken of een bevaarbare waterweg een gebrek vertoont in de zin van artikel 1384, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek, geen onderscheid dient te maken tussen kunstmatige en natuurlijke waterlopen”, zijn beslissing naar recht verantwoordt ;

Dat, in zoverre, het middel niet kan worden aangenomen ;

2. Tweede middel

Overwegende dat een hoofdberoep tergend of roekeloos is in de zin van artikel 1072bis van het Gerechtelijk Wetboek wanneer de appellant zijn recht van beroep uitoefent ofwel met het opzet om te schaden, ofwel op een wijze die kennelijk de grenzen van de normale uitoefening van dat recht door een bedachtzaam en zorgvuldig persoon te buiten gaat ;

Overwegende dat het arrest beslist dat eiseres “hoofdberoep heeft ingesteld tegen een bijzonder goed gemotiveerd vonnis dat geen enkele twijfel liet bestaan over de terzake toepasselijke rechtsbeginselen en over de passende analyse van de feiten, en dat heel goed antwoordde op de door haar uiteengezette middelen, die zij in hoger beroep alleen maar herhaald heeft ; aldus heeft zij gehandeld met een schuldige lichtzinnigheid, op grond van een kennelijke fout in de beoordeling van haar kansen op welslagen van haar hoger beroep, welke fout niet zou zijn begaan door een normaal bedachtzaam en voorzichtig rechtzoekende, die in dezelfde situatie verkeert” ;

Dat het arrest aldus zijn beslissing waarbij eiseres wegens lichtzinnig hoger beroep tot een geldboete wordt veroordeeld, naar recht verantwoordt ;

Dat het middel niet kan worden aangenomen ;

OM DIE REDENEN,

HET HOF

Verwerpt het cassatieberoep ;

Veroordeelt eiseres in de kosten.

Aldus geoordeeld door het Hof van Cassatie, eerste kamer, te Brussel, door afdelingsvoorzitter Claude Parmentier, de raadsheren Christian Storck, Didier Batselé, Albert Fettweis en Christine Matray, en in openbare terechtzitting van twaalf mei tweeduizend en vijf uitgesproken door afdelingsvoorzitter Claude Parmentier, in aanwezigheid van advocaat-generaal André Henkes, met bijstand van griffier Marie-Jeanne Massart.

Vertaling opgemaakt onder toezicht van raadsheer Albert Fettweis en overgeschreven met assistentie van griffier Philippe Van Geem.

De griffier,

De raadsheer,